

Wykład:

NIEWIDZIALNA RĘKA RYNKU

– KLASYCZNY MODEL

FUNKCJONOWANIA GOSPODARKI

Wzrost gospodarczy (1000-2000)

Rok	Liczba ludności (w mln)	GDP per capita (w \$ 2000)
1000	265	\$ 165
1500	425	\$ 175
1800	900	\$ 250
1900	1625	\$ 850
1950	2515	\$ 2030
1975	4080	\$ 4640
2000	6120	\$ 8175

Źródło: Bradford DeLong, Berkeley

Kraków w XV wieku

Maszyna przędzalnicza „spinning jenny” Jamesa Hargreavesa, 1764

Adam Smith (1723 - 1790)

„Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów” (1776)

David Ricardo (1772 - 1823)

*„Zasady ekonomii politycznej
i opodatkowania” (1817)*

Założenia modelu klasycznego

- Doskonała konkurencja
- Giętkie ceny i płace
- Stabilność gospodarki w długim okresie
- Pełne wykorzystanie czynników wytwórczych
- Neutralność pieniądza
- Podaż kreuje popyt (prawo Saya)

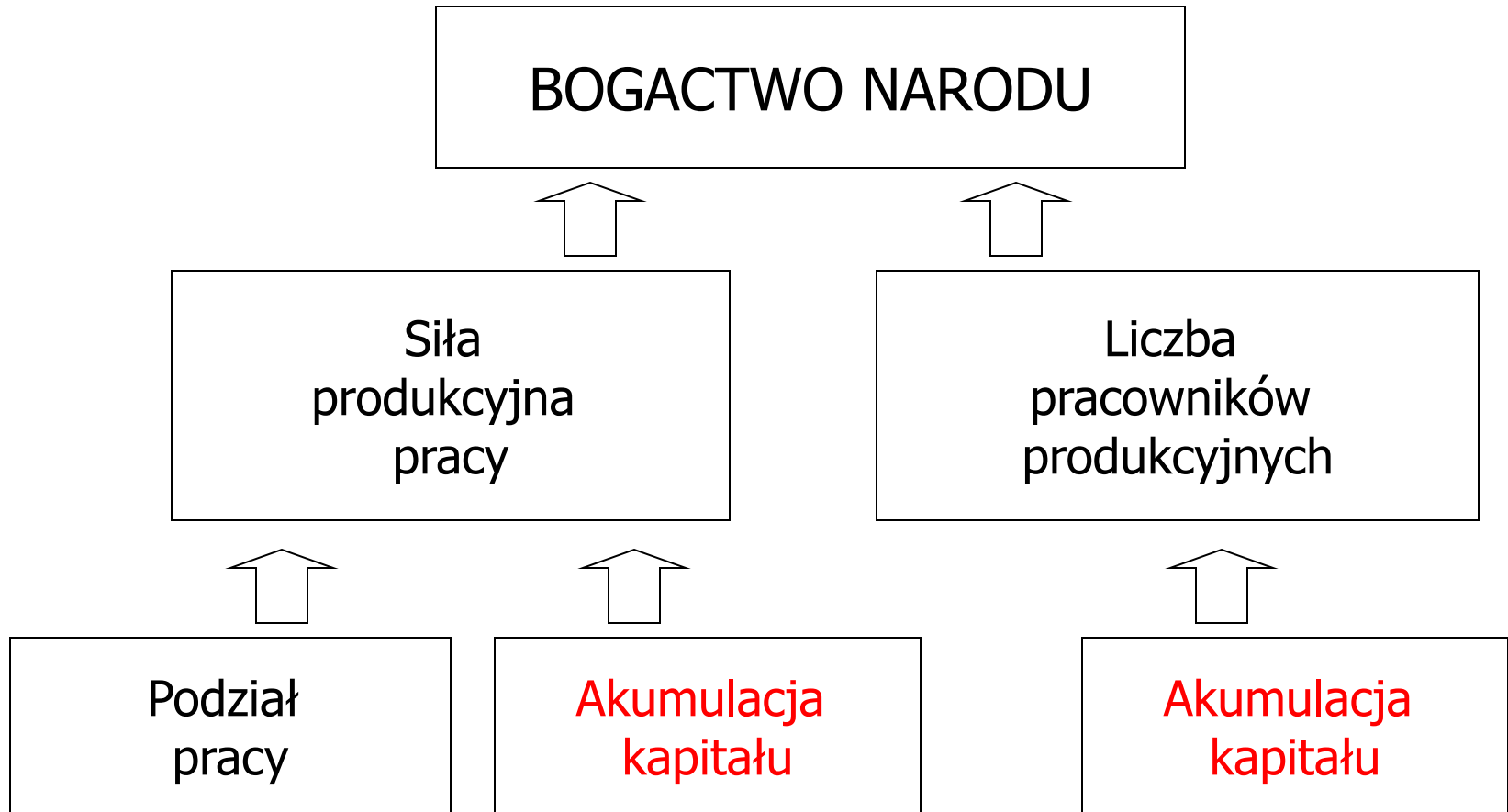
Wyznaczniki bogactwa wg A.Smitha

*"Nie można powiększyć wartości rocznego produktu ziemi i pracy jakiegoś narodu inaczej, jak tylko albo **zwiększając liczbę pracowników produkcyjnych, albo też siłę produkcyjną tych pracowników, którzy byli dotychczas zatrudnieni**".*

*"Liczba pracowników produkcyjnych może wzrosnąć tylko i wyłącznie w następstwie **wzrostu kapitału** (czyli wzrostu funduszy przeznaczonych na ich utrzymanie)".*

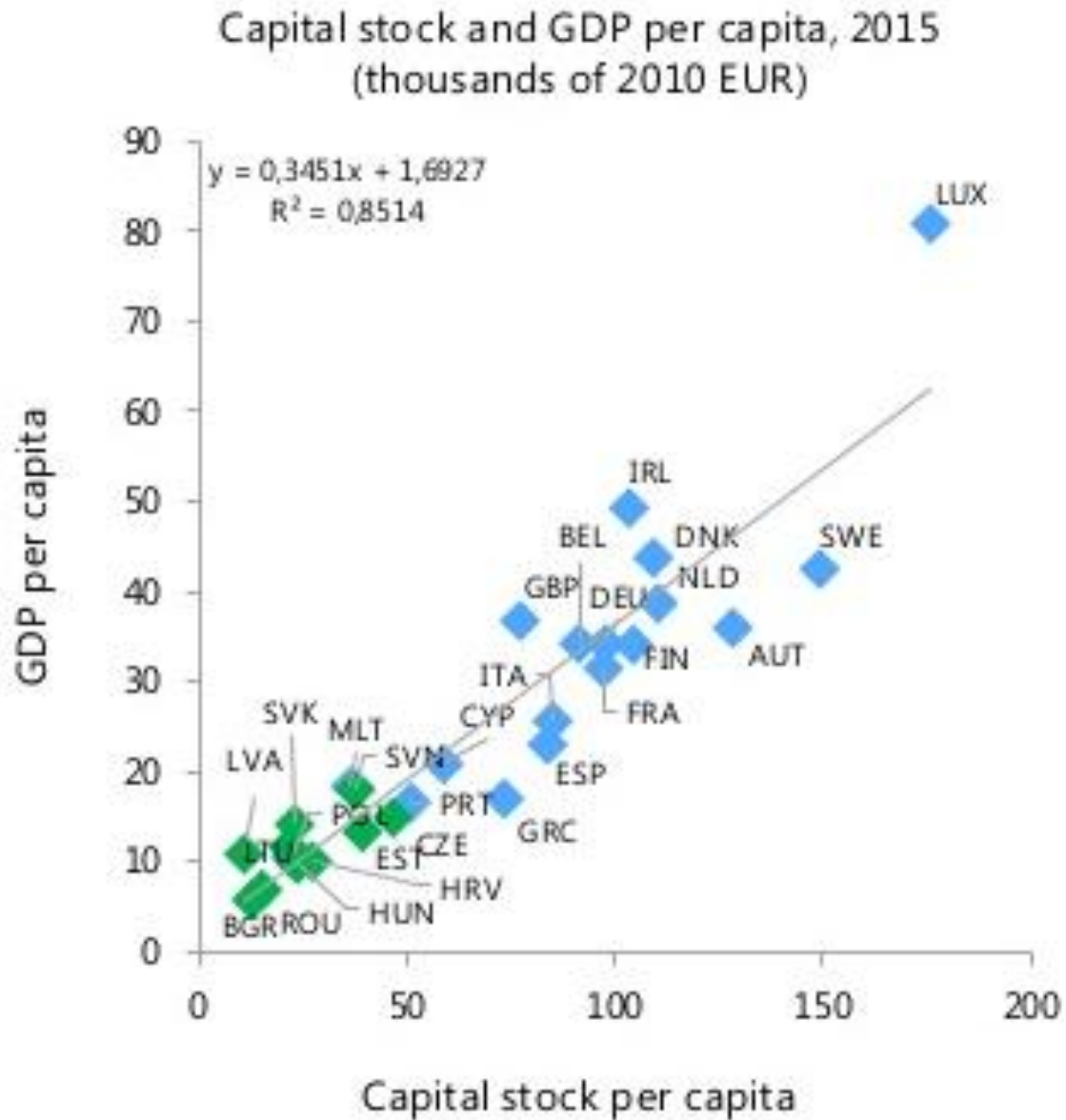
*"Siła produkcyjna danej liczby pracowników nie może wzrosnąć inaczej, jak tylko w następstwie pewnego **ulepszenia i zwiększenia ilości maszyn i narzędzi**, które ułatwiają i skracają pracę, albo też w następstwie bardziej właściwego podziału i rozkładu pracy".*

Wyznaczniki bogactwa narodu (dochodu narodowego) wg Adama Smitha

GDP per capita a wartość kapitału per capita

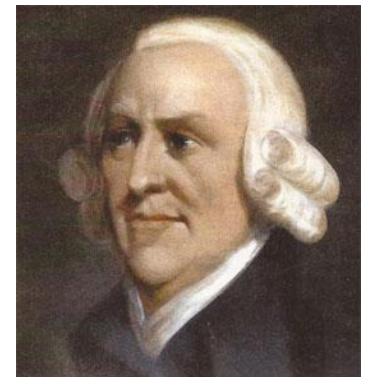

Źródło: Bakker, 2016.

A. Smith o bogactwie narodów

"Właściwe każdemu człowiekowi nieustanne i ciągłe dążenie do tego, by poprawić swój byt, czyli to źródło, z którego pochodzi bogactwo państwa i narodu, jak również i osób prywatnych, jest zwykle dość silne, aby utrzymać naturalny postęp na drodze rozwoju gospodarczego, mimo marnotrawstwa rządu i największych błędów administracji"

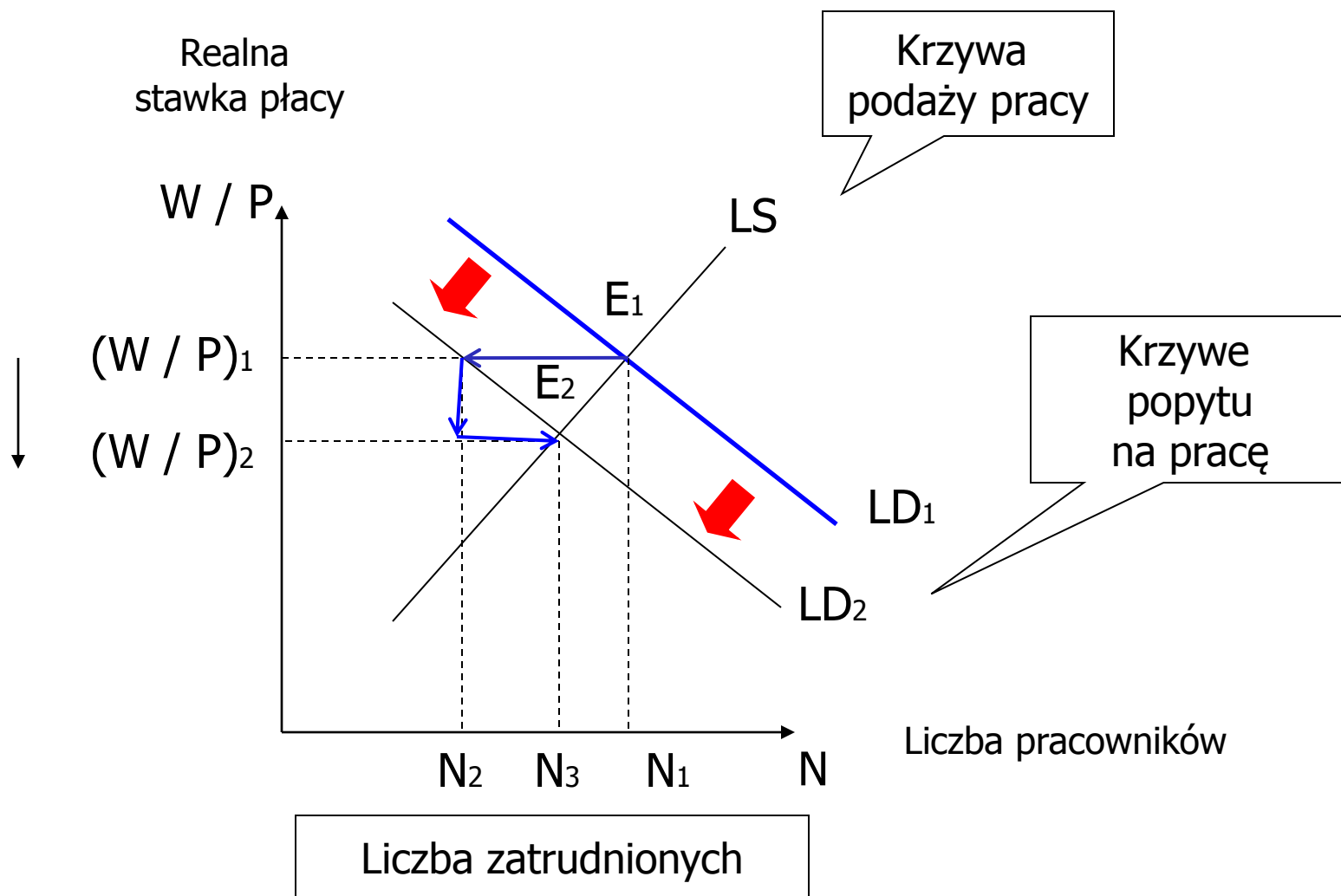
Smith A.: Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów. T. 1. 1954, s.434

Niewidzialna ręka rynku wg A.Smitha

*"Gdy [indywidualny przedsiębiorca] kieruje wytwórczością tak, by jej produkt posiadał możliwie najwyższą wartość, myśli o swoim własnym zarobku, a jednak w tym, jak i w wielu innych przypadkach, jakaś **niewidzialna ręka** kieruje nim tak, aby zdążył do celu, którego wcale nie zamierzał osiągnąć. Mając na celu swój własny interes, człowiek często popiera interesy społeczeństwa skuteczniej niż wtedy, gdy zamierza służyć im rzeczywiście. Nigdy nie zdarzyło mi się widzieć, aby wiele dobrego działali ludzie, którzy udawali, iż handlują dla dobra społecznego."*

Klasyczny model rynku pracy

Prawo Saya

*"Wykończony produkt z tą samą chwilą umożliwia zbyć innym produktom w całej wysokości swej wartości. (...) **Sam fakt stworzenia jakiegoś produktu otwiera w tejże chwili zbyć innemu produktowi**".*

Say J.B.: Traktat o ekonomii politycznej. PWN, Warszawa, 1960.

Klasyczny model równowagi

PRODUKCJA =
PRODUKCJI
POTENCJALNEJ

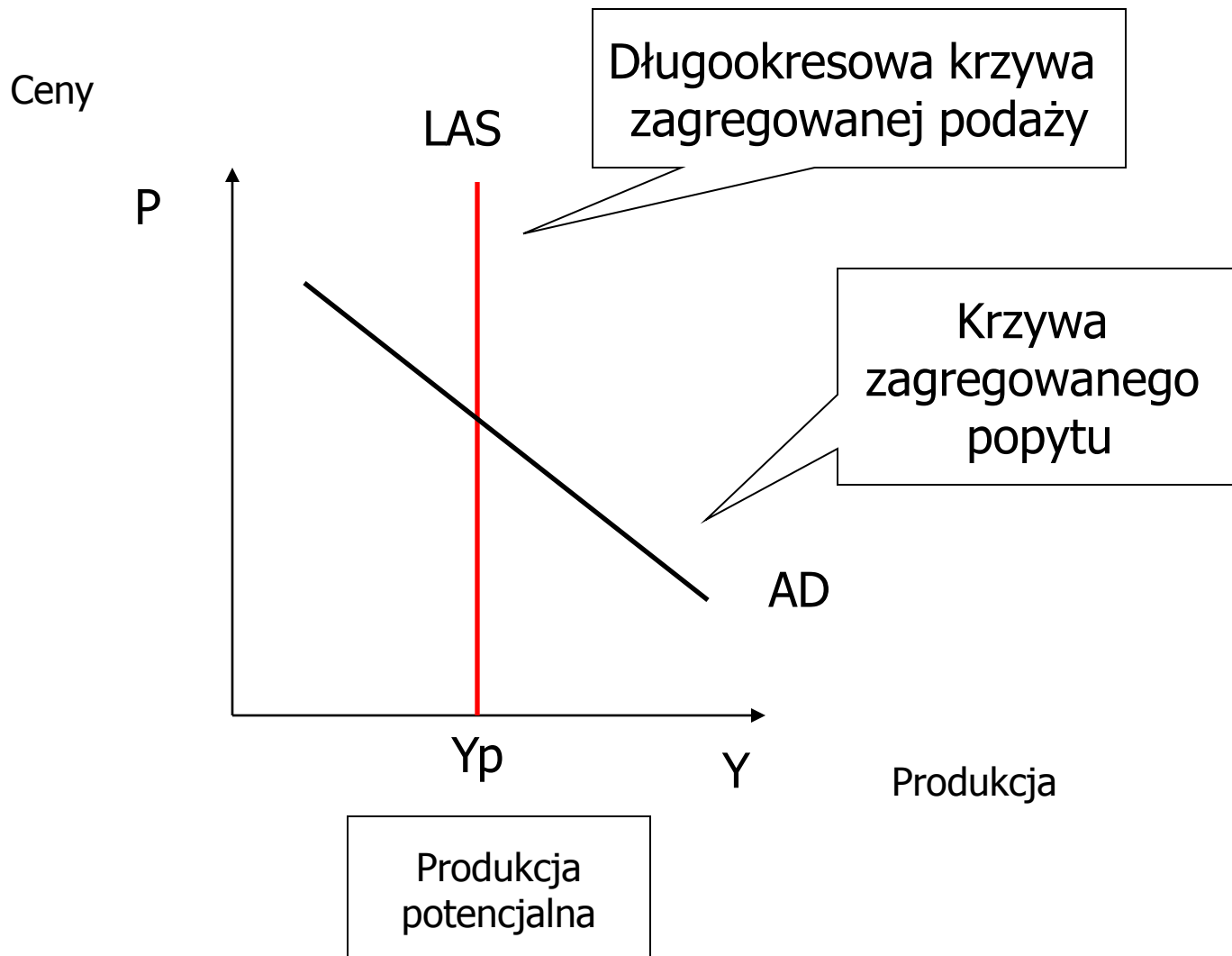
INWESTYCJE

$$Y_p = C + I + G$$

KONSUMPCJA

WYDATKI
RZĄDOWE

Klasyczny model gospodarki: AD - LAS

Polityka budżetowa w teorii klasycznej

- Budżet zrównoważony
- Wydatki ograniczone do minimum
- Całkowite wypieranie
- Efekt realokacji zasobów
- Ricardowska ekwiwalentność

A. Smith o ingerencji rządu w gospodarkę

*„Najwyższym nietaktem i zarozumiałstwem ze strony królów i ministrów jest roszczenie sobie prawa do tego, by roztaczać opiekę nad gospodarką osób prywatnych i ograniczać ich wydatki – czy to prawami, które skierowane są przeciwko zbytkowi, czy też zakazami importu zagranicznych artykułów zbytku. Oni właśnie są zawsze i bez żadnego wyjątku **największymi marnotrawcami w społeczeństwie**. Niech tylko pilnują dobrze swych własnych wydatków, a pieczę nad wydatkami osób prywatnych mogą spokojnie pozostawić im samym. Jeżeli ich własna rozrzutność nie rujnuje państwa, to na pewno nie sprawi tego nigdy rozrzutność ich poddanych.”*

Efekt całkowitego wypierania

prowadzi do

①

WZROST
WYDATKÓW
RZĄDOWYCH

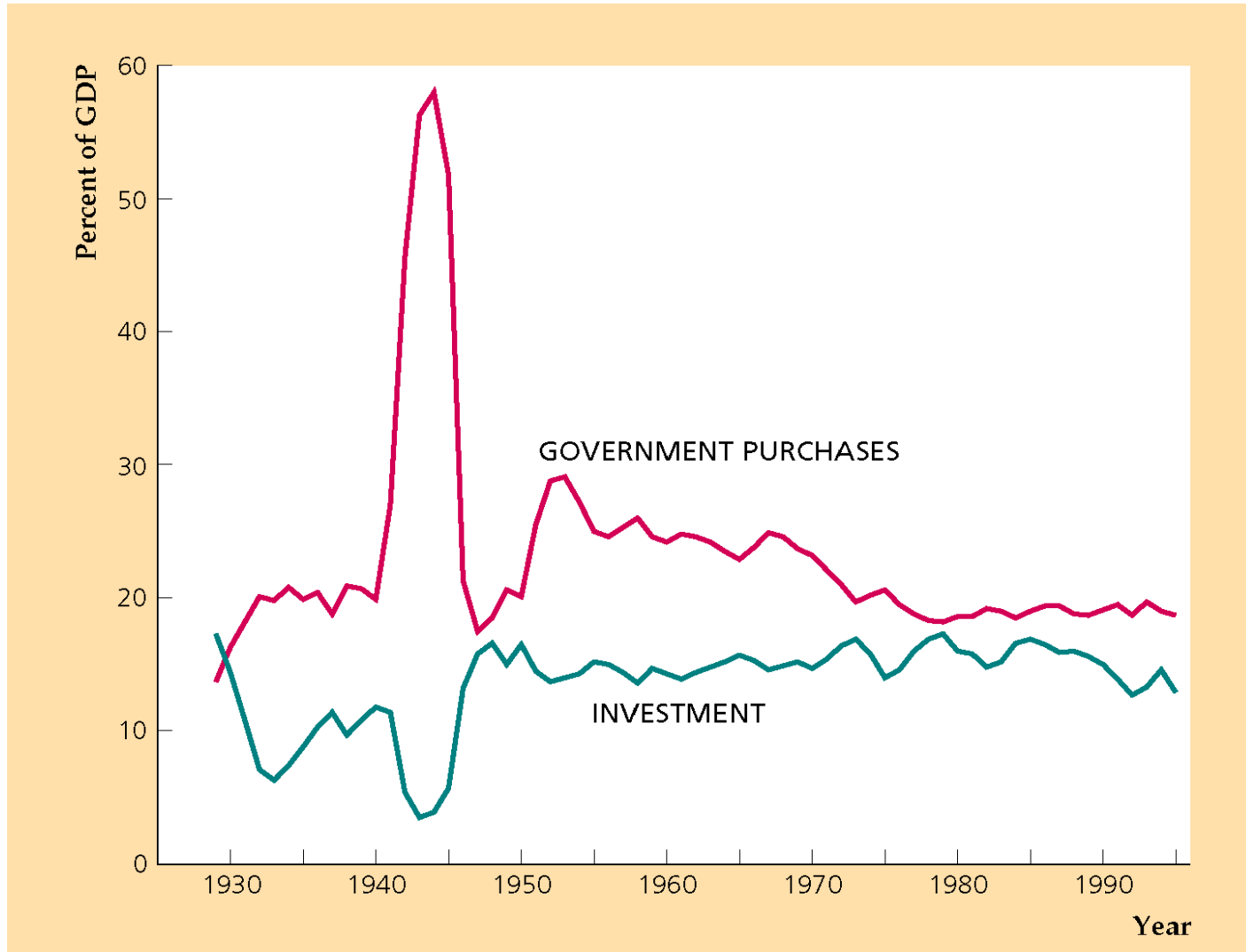
$$Y_p = C + I + G$$

②

SPADKU
INWESTYCJI

$$\nearrow G = \searrow I$$

Udział wydatków rządowych oraz inwestycji brutto w amerykańskim GDP, 1929–1995

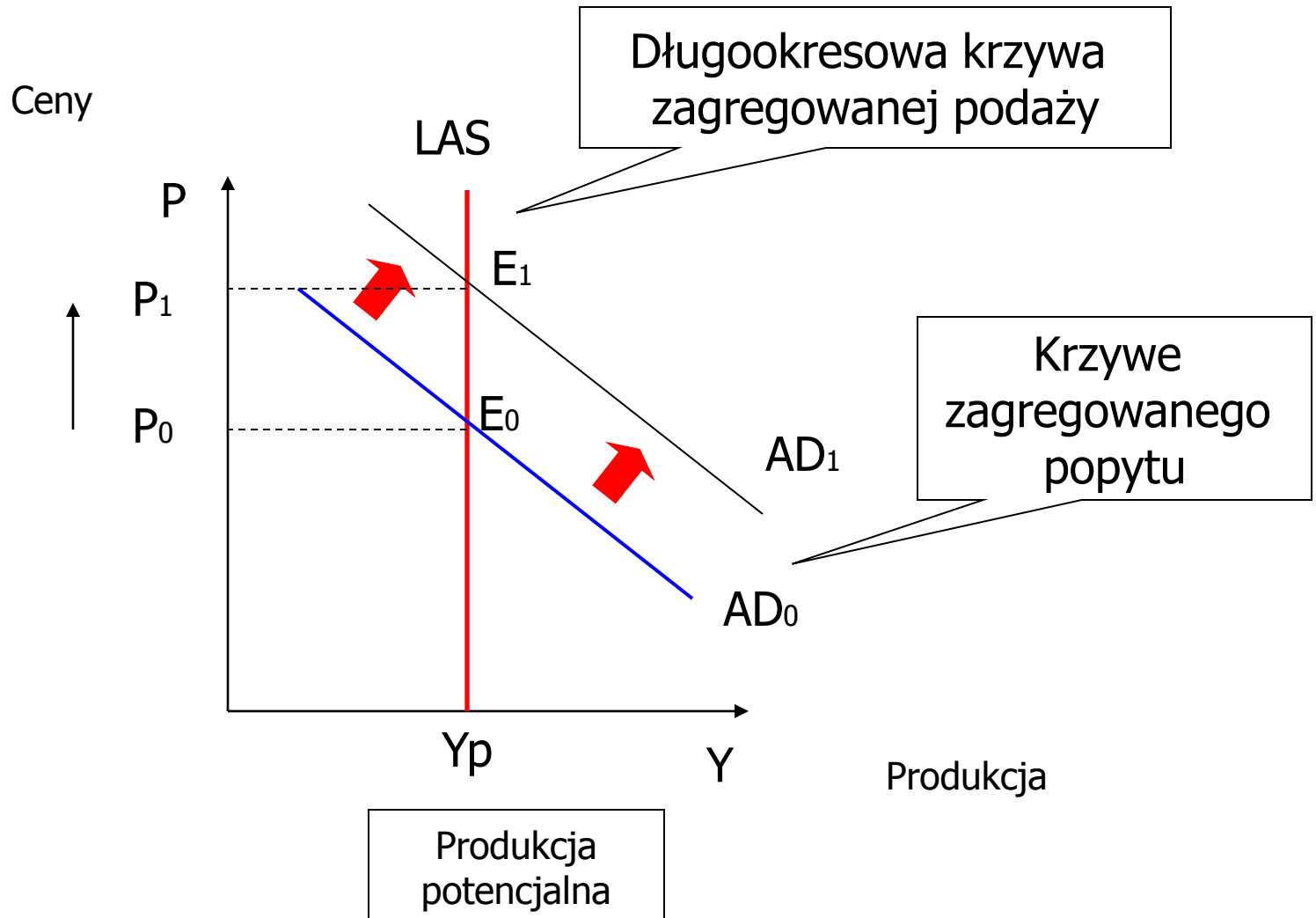

Aktywa sektora bankowego w Polsce*, X 2017

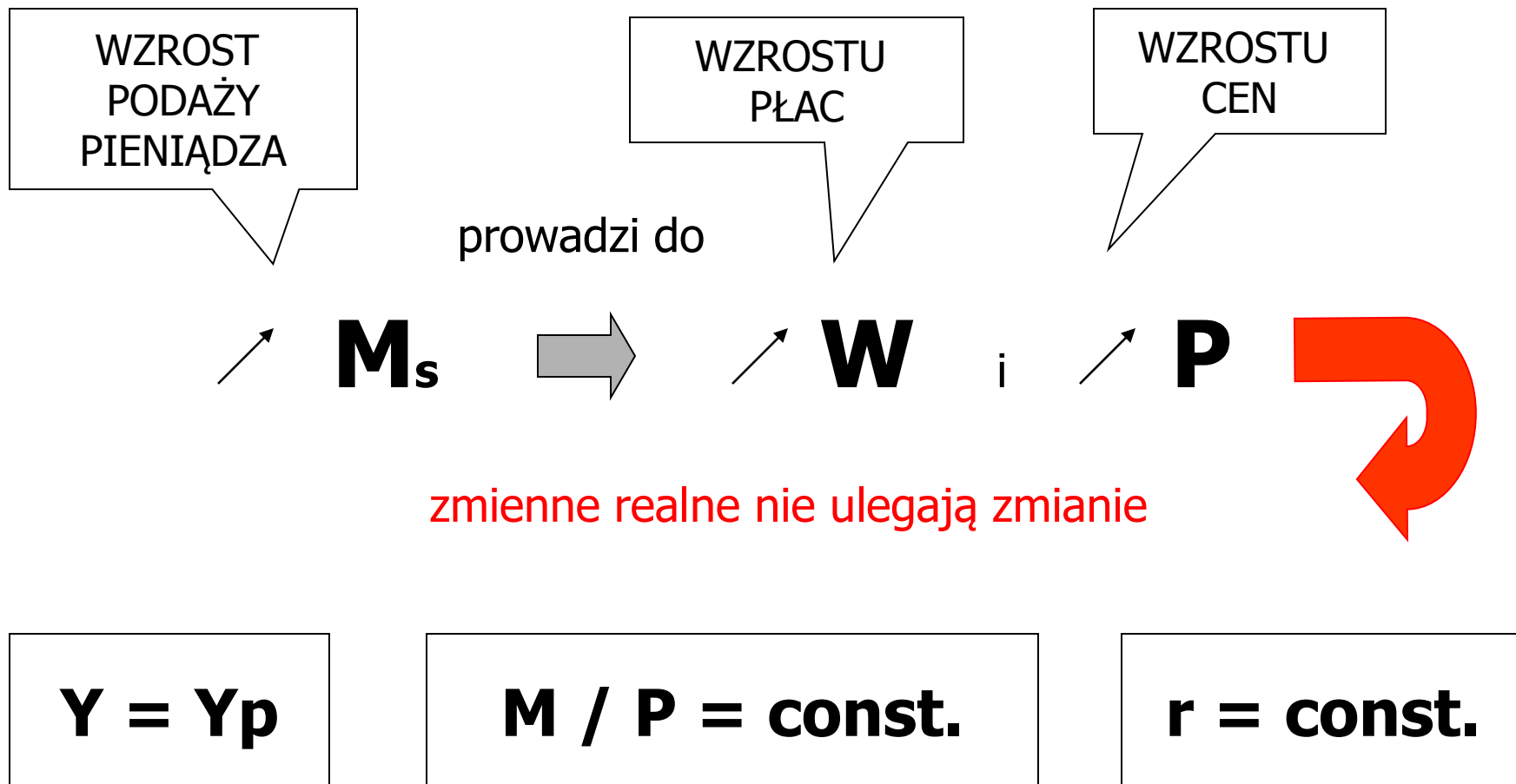
Aktywa	Wartość (w mld zł)
Kredyty dla gospodarstw domowych	672,3
Kredyty dla przedsiębiorstw	368,6
Kredyty dla sektora rządowego i samorządowego	96,4
Instrumenty dłużne	310,3

* wybrane pozycje

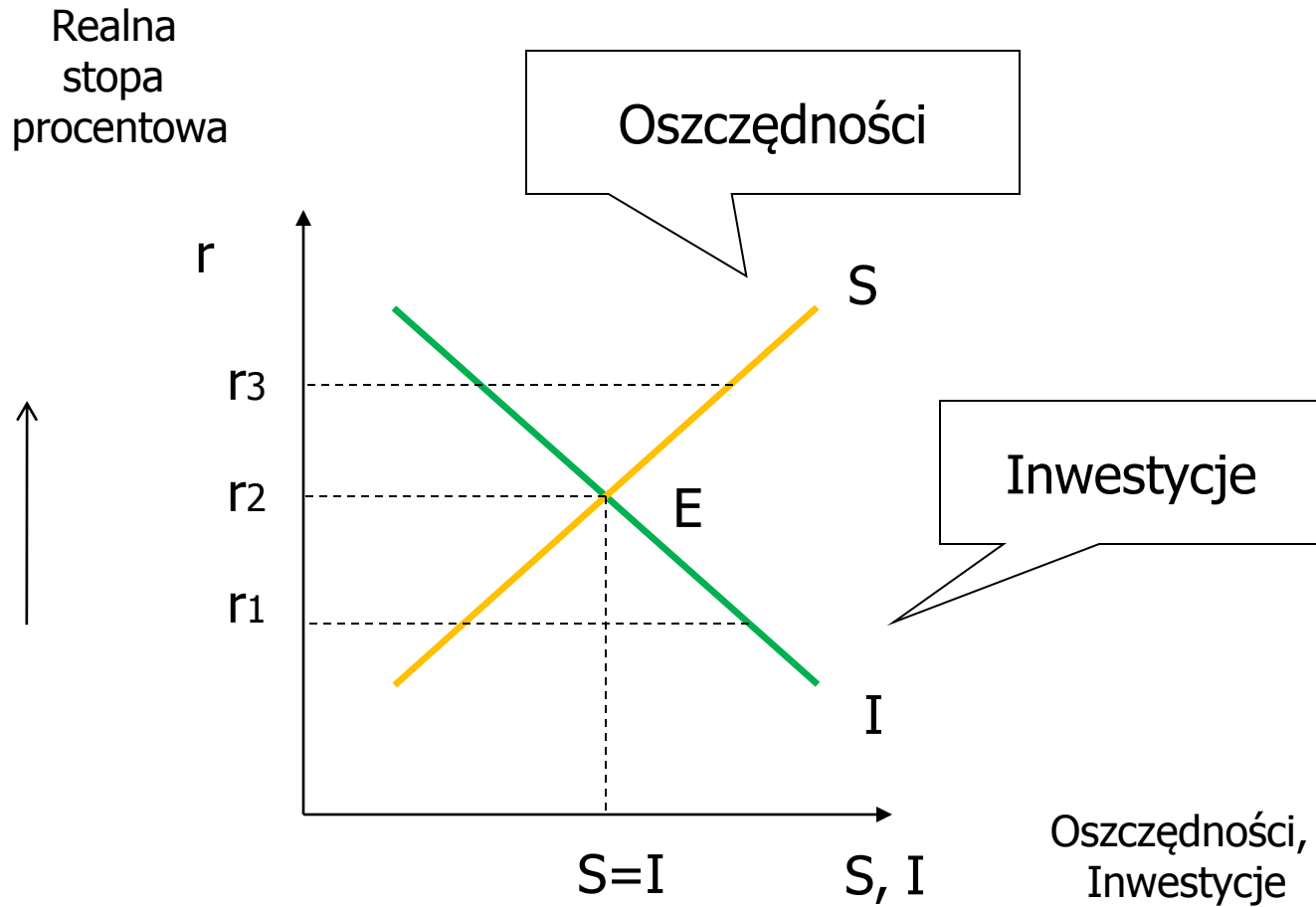
Wpływ ekspansywnej polityki monetarnej na gospodarkę - klasyczny model: AD - LAS

Klasyczna dychotomia (analiza skutków ekspansywnej polityki monetarnej)

Klasyczna teoria stóp procentowych

Gospodarka USA w latach 1922-29

- Stopa wzrostu GNP w latach 1924-1929 sięga 7,0%
- Średnia stopa bezrobocia w latach 1922-1929 wynosi 3,3%
- Produkcja w latach 1924-1929 rośnie o 70%
- Dochód per capita w latach 1922-1928 rośnie o 30%
- W 1928 r. po amerykańskich drogach jeździ ponad 21 milionów samochodów.

Źródło: www.calvin-coolidge.org

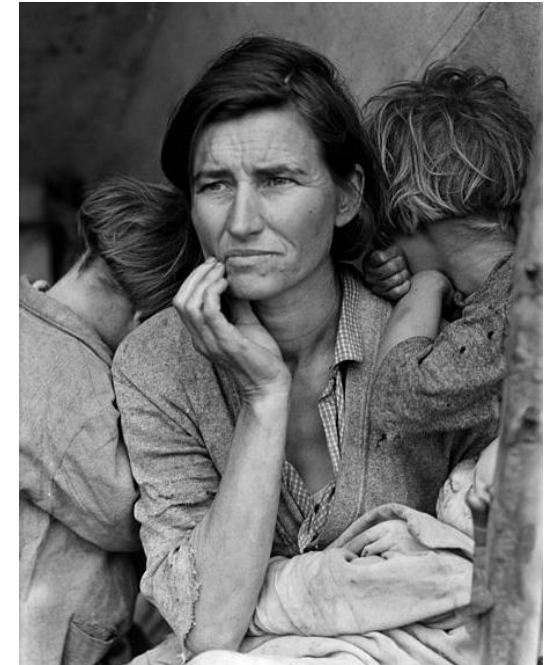
Co zdarzyło się w czasie Wielkiej Depresji w USA?

Rok	Stopa bezrobocia (w %)	Realny PNB (w mld USD z 1958 r.)	Konsumpcja (w mld USD z 1958 r.)	Inwestycje (w mld USD z 1958 r.)	Zakupy rządowe (w mld USD z 1958 r.)	Nominalna stopa %	Stopa inflacji (w %)
1929	3,2	203,6	139,6	40,4	22,0	5,9	-
1930	8,9	183,5	130,4	27,4	24,3	3,6	- 2,6
1931	16,3	169,5	126,1	16,8	25,4	2,6	- 10,1
1932	24,1	144,2	114,8	4,7	24,2	2,7	- 9,3
1933	25,2	141,5	112,8	5,3	23,3	1,7	- 2,2
1934	22,0	154,3	118,1	9,4	26,6	1,0	7,4
1935	20,3	169,5	125,5	18,0	27,0	0,8	0,9
1936	17,0	193,2	138,4	24,0	31,8	0,8	0,2
1937	14,3	203,2	143,1	29,9	30,8	0,9	4,2

Źródło: Historical Statistics of the United States.. Colonial Times to 1970. Part I and II. U.S. Department of Commerce. Bureau of Census. 1975.

Gospodarka USA w latach 1929-32

- Upada 10.000 banków (40% działających w 1929 r.).
- 2 mld \$ depozytów straconych.
- GNP spada o 31%.
- 13 milionów Amerykanów traci pracę.
- Ceny produktów rolnych spadają o 53%.
- Od 1930 r. do 1932 r. akcje firm przemysłowych tracą 80% swojej wartości.

Zmiany produkcji przemysłowej i PKB w wybranych krajach 1929 – 1932 (w %)

Kraj	Produkcja przemysłowa	Produkt krajowy brutto
Austria	- 34,3	- 22,5
Belgia	- 27,1	- 7,1
Francja	- 25,6	- 11,0
Niemcy	- 40,8	- 15,7
Polska	- 37,0	*
Stany Zjednoczone	- 44,7	- 28,0
Węgry	- 19,2	- 11,5
Wielka Brytania	- 11,4	- 5,8
Włochy	- 22,7	- 6,1

Źródło: Aldcroft D.H.: *The European Economy, 1914-1990*, wyd. 3, Routledge, London, 1993, s.64.

Osiągnięcia klasyków

- Analiza długookresowa
- Znaczenie czynników podażowych
- Konkurencja doskonała
- *Market clearing*
- Konsekwencje polityki stymulacyjnej